

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.600
tel.: +373 (0) 22 21-28-07

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 600
тел.: +373 (0) 22 21-28-07

DECIZIE din 1 martie 2017 cauza 513/16

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Oxana GUMENNAIA – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Lucia GAVRILIȚĂ – membră

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale
petiționarilor: V.P., Val Butnaru, T.P., V.B., S.P., I.F., Oleg Brega, Ion Costăș, L.N.
reclamatului: Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) și Igor Dodon
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Pretinsa instigare la discriminare pe criteriu de opinie politică și origine etnică, manifestată prin declarațiile dlui Igor Dodon și ale PSRM împotriva unioniștilor și românilor.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității din 25.05.2012. Reclamatul a ridicat excepția de inadmisibilitate prevăzută la pct. 42 lit. d) din Legea nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului. Consiliul observă că excepția invocată are legătură cu fondul cauzei, respectiv, aceasta va fi abordată odată cu formularea concluziilor finale pe dosar.

III. Susținerile Părților

Alegațiile petiționarilor

3.1 Petiționarii notează că dl Igor Dodon, fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova, fost președinte al Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, a instigat la discriminare împotriva unioniștilor și împotriva persoanelor de etnie română. De asemenea, se invocă faptul că Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, prin articolele plasate pe pagina de internet a partidului, a instigat la ură și discriminare împotriva unioniștilor. Petiționarii susțin că declarațiile lui Igor Dodon și ale PSRM împotriva unioniștilor și românilor sunt discriminatorii, incită la violență față de cetățenii moldoveni care împărtășesc opțiunea politică unionistă. Petiționarii argumentează că, deși, dl Igor Dodon și PSRM nu sunt de acord cu alte opțiuni politice, cum ar fi aderarea la Uniunea Europeană, ieșirea din Comunitatea Statelor Independente sau separarea nerecunoscutei Republici Moldovenești Nistrene, nu cer pedepsirea cetățenilor sau interzicerea organizațiilor care promovează aceste opțiuni politice. Petiționarii argumentează că interzicerea organizațiilor care promovează opțiunea politică unionistă și măsurile punitive la adresa cetățenilor care o împărtășesc nu se justifică. Prin urmare, aceștia consideră declarațiile dlui Igor Dodon și ale PSRM împotriva unioniștilor și românilor ca reprezentând forme grave de discriminare, conform articolului 4 al Legii nr. 121 cu privire la asigurarea egalității din 25.05.2012. Astfel, petiționarii solicită constatarea instigării la discriminare față de români și unioniști pe criteriile de opinie politică și origine etnică și sancționarea reclamațiilor.

Alegațiile petiționarului - dl Ion Costăș

3.2 Conform legii trebuie să fie tras la răspundere actualul Președinte care a lovit destul de puternic în integritatea statului și în acei care au luptat în 1990-1992. Lucrurile date nu se acceptă nici din punct de vedere moral și nici juridic. Oameni respectivi, ajunși la funcțiile respective, trebuie să poarte răspundere pentru declarațiile lor.

Alegațiile petiționarului - dl Igor Brega

- 3.3 În plângerea colectivă s-a indicat concret că reclamații au exprimat adresări periculoase la adresa românilor și a unioniștilor, acestea fiind publicate pe pagina web a partidului politic PSRM, pe blogul personal al dlui Igor Dodon și portalul www.privesc.eu. Petiționarul consideră că există pericolul ca românii și unioniștii să fie excluși în afara cadrului legal, în condițiile în care reclamatul, Igor Dodon, deține funcția de Președinte al țării.

Poziția reclamatului - dl Igor Dodon

- 3.4 Reclamatul menționează că faptele relatate de petiționari reprezintă acțiuni întreprinse în perioada anilor 2014-2015, prin care reclamatul a opinat în ipostază de deputat, președinte de partid și concurent electoral. Prin opinarea asupra unor chestiuni politice, reclamatul și-a exercitat dreptul constituțional stipulat la art. 32 din Constituția Republicii Moldova. Ultimul nu a făcut decât să-și exprime opinia politică construită și bazată pe strategia politică a partidului pe care îl reprezintă în perioada respectivă, opinie, care forma interes public – după cum este descris în Legea 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare.
- 3.5 Reclamatul susține că exprimarea politică formează chintesența unui sistem democratic care cere inclusiv acele idei care offensează, șochează sau stânenesc, completând că afirmațiile expuse în afara legislativului se bucură de protecție similară dacă acestea sunt realizate într-un anturaj a cărui structură și activitate este asemănătoare. Mai mult ca atât, unele episoade invocate de petiționari, au fost făcute de reclamat în cadrul sesiunilor parlamentare, ceea ce cade sub garanția art. 71 al Constituției. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 8 din 16.02.1999, deputatul nu poate fi tras la răspundere penală, civilă sau administrativă pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului, nici după expirarea lui, independența opiniilor fiind absolută și perpetuă. Cu privire la opiniile exprimate de reclamat în postură de concurent electoral, în ipoteza unor încălcări, acestea urmau a fi examinate de către Comisia Electorală Centrală în lumina art. 67 alin. (2) al Codului electoral nr. 1381-XIII din 21.11.1997. Reclamatul consideră că aspectul pretensei instigări, chintesența căreia constă în îndemnare, incitare, sunt fictive dat fiind lipsa acțiunilor care s-ar încadra în definiția discriminării.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova art. 1 alin. (3)** Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate; **art. 5 (1)** democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul; **art. 10 alin. (2)** statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase; prin **art. 16 alin. (2)** garantează dreptul la egalitate. Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 32 alin. (1)** oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil; **alin. (2)** libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **alin. (3)** sunt interzise și pedepsite prin lege, incitarea la discriminare, la violență publică; **art. 41 alin. (2)** partidele și alte organizații social-politice sunt egale în fața legii; **alin. (3)** statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice; **art. 71** stipulează că deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.
- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 la art. 1 alin.(1)** stabilește scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat

pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse; la fel și definiția instigării la discriminare ca, orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sînt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; la **art. 4** sunt stabilite formele grave de discriminare, a) promovarea sau practicarea discriminării de către autoritățile publice; b) susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă; c) amplasarea mesajelor și simbolurilor discriminatorii în locurile publice; d) discriminarea persoanelor pe baza a două sau mai multe criterii; e) discriminarea săvârșită de două sau mai multe persoane; f) discriminarea săvârșită de două sau mai multe ori; g) discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane; h) segregarea rasială; **art.6** prevede expres că orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației;

- 4.3 **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23.04.2010 la art. 2** prevede noțiunea de discurs care incită la ură ca fiind orice formă de exprimare care provoacă, propagă, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță; conform **art. 3 alin. (1)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **alin. (2)** libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **alin. (3)** exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **alin. (5)** garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau la violență; **art. 7 alin. (1)** orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie.
- 4.4 **Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39 din 07.04.1994 în art.15 alin. (1)** deputatul este obligat să respecte cu strictețe Constituția, legile, normele etice și morale; **alin. (2)** deputatul este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la întărirea disciplinei de stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepturilor omului și la respectarea legislației.
- 4.5 **Legea privind partidele politice nr. 294 din 21.12.2007 art. 18 alin. (1)** partidele politice sunt obligate să respecte legislația Republicii Moldova și prevederile statutelor lor.
- 4.6 **Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr. 199 din 16.07.2010 la art. 4** prevede că exercitarea funcției de demnitate publică se bazează pe principiile legalității, liberului consimțământ, transparenței, exemplului personal, responsabilității și al loialității.
- 4.7 **Hotărîrea Curții Constituționale nr. 8 din 16.02.1999 stabilește** că potrivit art. 71 din Constituție, independența opiniilor deputatului în Parlament este absolută și perpetuă. Deputatul nu poate fi tras la răspundere penală, civilă sau administrativă pentru voturile sau opiniile exprimate în executarea mandatului, nici după expirarea acestuia. [...] Totodată, garantarea juridică a independenței opiniilor deputatului în Parlament nu îl scutește de răspundere penală sau administrativă pentru delictul săvârșit în afara exercițiului mandatului de deputat. Apelurile publice la rebeliune, violență sau alte acțiuni, care potrivit legislației în vigoare, implică răspundere penală, nu cad sub incidența garantării juridice a neresponsabilității deputatului în Parlament pentru opiniile sale.
- 4.8 **Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002, art. 176 alin. (1)** orice deosebire, excludere, restricție sau preferință în drepturi și în libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, orice susținere a comportamentului discriminatoriu în sfera politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, bazată pe criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu: **a)** săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere; **b)** care a cauzat daune în proporții mari; **c)** săvârșită prin amplasarea de

mesaje și simboluri discriminatorii în locurile publice; **d)** săvârșită în baza a două sau mai multe criterii; **e)** săvârșită de două sau de mai multe persoane, se pedepsește cu amendă în mărime de la 750 la 950 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani, în toate cazurile cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani; **alin. (2)** promovarea ori susținerea acțiunilor specificate la alin. (1), săvârșită prin intermediul mijloacelor de informare în masă, se pedepsește cu amendă în mărime de la 950 la 1200 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 160 la 240 de ore, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani; **art. 123 alin. (1)** prin persoană cu funcție de răspundere se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico economice.

- 4.9 Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, în **art. 10** se menționează că orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.
- 4.10 Declarația Universală a Drepturilor Omului art. 19** orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără a fi imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.
- 4.11 Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice art. 19 alin. (1)** nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **alin. (2)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa; **alin. (3)** exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comportă obligații și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **b)** apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 20 alin. (2)** orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege; **art. 26** toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.
- 4.12 Recomandarea nr. R (97) 21 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la "Discursul instigator la ură"** (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 30 octombrie 1997, în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegaților Miniștrilor) definește termenul "discursul instigator la ură" ca fiind toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism

agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.

- 4.13 ***Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Erbakan vs. Turkey din 59405/00 din 06.10.2006***, unde reclamantul s-a plâns pe faptul că organele de drept l-au condamnat la un an de închisoare pentru declarațiile de incitare la ură pe care le-a făcut în timpul unei campanii electorale. CtEDO a găsit violarea art. 10 (libertatea de exprimare) și a subliniat faptul că lupta împotriva tuturor formelor de intoleranță și discursurilor de ură sunt parte integrantă a protecției drepturilor omului și că era extrem de important ca politicienii să evite să facă comentarii în discursurile lor susceptibile de a favoriza intoleranță.
- 4.14 ***Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Leroy vs. France din 36109/03 din 02.10.2008***, pornit la plângerea unui jurnalist care a publicat într-un ziar la 2 zile de la atacul asupra turnurilor gemene ale World Trade din 11.09.2001 o poză care reprezenta atacul cu o legendă care parodia sloganul publicitar al unui brand celebru. Reclamantul a fost condamnat de instanțele naționale deoarece caricatura publicată justifica folosirea terorismului, (...) și, în cele din urmă, încuraja în mod indirect potențialul cititor de a evalua în mod pozitiv comiterea cu succes a unui act criminal. Curtea a remarcat faptul că publicarea desenului a provocat o anumită reacție publică, care, de fapt, a avut un impact asupra ordinii publice în regiune și nu constituie o ingerință în libertatea de exprimare a reclamatului.
- 4.15 ***Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Feret vs. Belgium din 15615/07 din 16.07.2009***, pornită la plângerea unui președinte de partid care a fost condamnat de instanțele naționale pentru faptul că, în timpul unei campanii electorale a împărțit pliante cu caracter denigrator, discriminator și de incitare la ură. Reclamantul a considerat că astfel i-a fost încălcat dreptul la libertatea de exprimare. CtEDO a considerat că sancționarea de către autoritățile belgiene a fost prevăzută de lege suficient de precis și a fost necesară într-o societate democratică pentru protejarea ordinii publice și pentru protecția reputației și a drepturilor altora, îndeplinind astfel cerințele articolului 10 § 2 din Convenție
- 4.16 ***Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Vona vs. Hungary din 35943/10 din 09.07.2009***, reclamatul s-a plâns pe încălcarea art. 11 CEDO prin faptul că asociația a cărui președinte era a fost dizolvată de către instanțele de judecată naționale, motivele fiind că Asociația a fost implicată în defilări în uniforme paramilitare cu scopul de intimidare a populației rome din satele mici de pe teritoriul Ungariei. Curtea, în hotărârea sa din 9 iulie 2013 a constatat că drepturile domnului Vona în temeiul articolului 11 din CEDO nu au fost încălcate, dizolvarea Gărzii Maghiare (Asociația și Mișcarea) nu contravine Convenției europene a drepturilor omului. O mare parte din raționamentul Curții sa bazat pe prejudiciul cauzat minorității rome vulnerabile activităților Gărzii Maghiare.
- 4.17 ***Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza GÜNDÜZ împotriva Turciei, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003***, la § 40 reține că toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată.
- 4.18 ***Comentariul General nr. 20 al Comitetului ONU pentru drepturile economice culturale și sociale la pct. 7*** stipulează că non-discriminarea este o obligație imediată și transversală în Convenție. Articolul 2, alineatul 2, cere statelor părți să garanteze nediscriminarea în exercitarea fiecăreia dintre drepturile economice, sociale și culturale consacrate în Convenție și pot fi aplicate numai în combinație cu aceste drepturi. Trebuie remarcat faptul că discriminarea constituie orice deosebire, excludere, restricție sau preferință sau alt tratament diferențiat, care se bazează în mod direct sau indirect, pe motiv de discriminare interzise și care are intenția sau efectul de a distruge sau compromite recunoașterea, beneficiul sau exercitarea, pe picior de egalitate, a drepturilor Convenției. Discriminarea include, de asemenea, incitarea la discriminare și hărțuire.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

5.1 Din materialele dosarului Consiliul reține spre examinare următoarele:

Declarațiile dlui Igor Dodon:

- i. „Voi ce, cu totul *српак померялу* românii, unioniștii ? [...] dar dumneata, Mihail Fiodorovici, ie-ți-l pe nepot-tu și rupe-o la București. Vrei unire? Du-te acolo. Nu ai ce căuta în Parlamentul Republicii Moldova [...] Aceasta se numește promovarea deschisă a unionismului. Eu vreau să vă spun că noi lucrul ăsta nu o să-l permitem. Nu vă jucați cu focul. O să vă ieie oamenii în furci. Dacă credeți că ați furat miliardul și oamenii să rabde prostiile acestea, nu o să vă rabde absolut deloc. Eu lucrul ăsta vi-l promit. Vreți să o luați în cap? O să o luați. Eu o spun, scuzați că așa dur, dar chestia asta nu se permite. Noi suntem stat independent Republica Moldova.” - www.privesc.eu

Articolele plasate de către Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM):

- ii. „Noi vom interzice propaganda unionistă, vom pedepsi prin lege distrugătorii statalității moldovenești și vom deturna procesul de românizare forțată a copiilor noștri” - www.socialistii.md
- iii. „Cerem de la deputații Parlamentului, interzicerea la nivel legislativ a activității oricăror forțe politice și mișcări obștești care contestă suveranitatea, independența și neutralitatea Republicii Moldova” - www.dodon.md
- iv. “Considerăm necesară o mobilizare generală a tuturor forțelor pro-stataliste din țara noastră pentru a riposta mizeriei unioniste.” www.socialistii.md
- v. Marș pașnic pentru Moldova, “Moldova fără unioniști” (afiș) - www.socialistii.md
- vi. “Coloanele de protestatari, conduse de deputații partidului, au mers în marș pe străzile centrale din cele cinci orașe, după care au organizat mitinguri de protest. Protestatarii au scandat: Moldova are viitor! Sîntem urmașii lui Ștefan ! Moldova este Patria noastră! Sîntem pentru istoria Moldovei! Sîntem pentru limba moldovenească! Moldova fără oligarhi! Moldova fără unioniști! Pentru alegeri directe ale Președintelui! Pentru alegeri parlamentare anticipate!” - www.socialistii.md
- 5.2 Cu privire la termenul de prescripție, Consiliul observă o continuitate a faptelor invocate prin efectul pe care îl produc, or acestea actualmente sunt disponibile și pot fi accesate. Respectiv, Consiliul le acceptă ca fiind acțiuni continue și urmează a fi supuse examinării. Consiliul, examinând declarațiile respective, stabilește că acestea pot fi analizate prin prisma elementelor constitutive ale instigării la discriminare, definiție regăsită în art. 2 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității. În acest sens, Consiliul menționează că faptele invocate au un obiect fondat prin raportare la domeniul de aplicare al Legii cu privire la asigurarea egalității. Mai mult, Consiliul subliniază: combaterea discriminării este o obligație imediată și transversală a statului prevăzută în instrumentele internaționale, care include, de asemenea eradicarea incitării la discriminare și hărțuire¹.
- 5.3 Consiliul reamintește că, atât legislația națională (art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par.91-92, Timishev v. Rusia par.57), prevede o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu. Reieșind din alegațiile expuse în plângere, pentru a institui o prezumție a instigării petiționarii urmau să prezinte fapte care ar arăta existența cumulativă a următoarelor elemente:
- a) comportamentul sau conduita unei persoane care aplică presiuni,
 - b) cu scopul sau efectul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane,
 - c) pe baza unui criteriu stipulat de lege.
- 5.4 Consiliul, analizând conținutul expresiilor disputate, stabilește o prezumție a instigării la discriminare pe criteriul de origine etnică. Aceste declarații, făcute de către o persoană publică (politician), pot fi asimilate comportamentului prin care se aplică presiuni care au drept scop sau efect discriminarea unui grup social specific, în situația examinată, etnicii români.
- 5.5 Cât privește aplicabilitatea criteriului de opinie politică, recunoscând faptul că libertatea de exprimare a opiniilor politice constituie o necesitate esențială a unei democrații pluraliste,

¹ pct. 7 al Comentariului General No. 20 Non-discriminarea în materie de drepturi economice, sociale și culturale (art. 2, alin. 2, din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale)

Consiliul nu va analiza separat acest criteriu, ci doar va fundamenta diferența între opinii politice care reflectă viziunile politice ale unei organizații și declarațiile care stigmatizează un grup și incită la acțiuni de violență și ură împotriva acestui grup. În aceeași ordine de idei, Consiliul va separa declarațiile și articolele disputate, în funcție de autorul și conținutul mesajelor. Respectiv, mai întâi vor fi analizate declarațiile concurentului electoral, dl Igor Dodon, după care vor fi examinate mesajele/ideile promovate de PSRM.

- 5.6 Consiliul a examinat susținerile reclamatului Igor Dodon, prezentate de Președinția Republicii Moldova, în care se invocă că declarațiile care constituie obiectul examinării ar face parte din opinia politică de interes public, construită și bazată pe strategia politică a partidului. Reclamatul mai subliniază că aceste declarații au fost făcute în calitate sa de deputat, respectiv susține că, potrivit art. 71 din Constituția RM, deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.
- 5.7 Consiliul nu neagă faptul că deputații beneficiază de un cadru lărgit pentru exprimări în exercitarea mandatului. Consiliul notează însă că aceste prevederi nu se extind asupra discursului instigator la ură. Consiliul acceptă argumentul că atât discursul politic, cât și cel electoral constituie principala modalitate în care actorul politic poate să-și construiască imaginea în fața votanților și de a se adapta cerințelor mediului electoral. Cu toate acestea, Consiliul atrage atenția că deși libertatea de exprimare este una din libertățile fundamentale ale omului, aceasta nu este una absolută. Consiliul reamintește că libertatea de exprimare poate și trebuie să fie restrânsă atunci când formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui discurs instigator la discriminare. Reacția autorităților de drept trebuie să fie corespunzătoare, în special, când autorul acestor exprimări este un politician.
- 5.8 Reglementarea discursului instigator la ură se înscrie în nevoia societăților democratice de a preveni și a sancționa toate formele de expresie care răspândesc sau instigă, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, definirea sa fiind indisolubil legată de combaterea generală a discriminării, sub toate formele sale de manifestare. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit, prin soluțiile pronunțate în cazurile pe care le-a instrumentat, că limitele libertății de exprimare a unui politician și a persoanelor publice sunt mai restrânse în comparație cu ale celorlalți membri ai societății (Erbakan v. Turkey). Spre deosebire de cei din urmă, politicienii trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și a fiecărei fapte, atât din partea jurnaliștilor, cât și din partea publicului și, în consecință, trebuie să dovedească un grad mai mare de responsabilitate (Leroy v. France din 2 Octombrie 2008; Feret v. Belgium din 16 iulie 2009; Vona v. Hungary din 9 iulie 2013). Astfel, declarațiile politicienilor care incită la discriminare sau aduc prejudicii oricărui grup social ar trebui să fie descurajate și condamnate. Politicienii trebuie să fie conștienți că ceea ce spun are impact semnificativ, ținând cont de contextul în care se fac aceste declarații.
- 5.9 Consiliul reține că declarațiile publice (i) pot fi catalogate ca o promovare a naționalismului agresiv, care instigă la ură și violență împotriva românilor. Consiliul atenționează că, indiferent de funcția și statutul emitătorului, există riscul ca această manifestare să fie percepută de terți drept o etichetare a unui grup de persoane indezirabile din motivul apartenenței lor etnice și nu în calitate de potențiali concurenți electorali sau electorat. Preluată și amplificată de mass-media această manifestare are potențialul de a ajunge la un public extrem de larg. Aluzia făcută la adresa persoanelor de etnie română, în același context, reconfirmă atitudinea denigratoare față de acest grup, care cuprinde un număr considerabil de persoane vizate, transformându-se în discurs care nu-și poate regăsi protecție juridică într-o societate democratică. Consiliul notează că declarațiile care offensează, fără a contribui la o dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane, trebuie evitate. Afirmările negative la adresa persoanelor de altă etnie, care se transformă gradual în afirmații violente, confirmă nevoia publică de a restrânge libertatea de exprimare a reclamatului. Cu atât mai mult, o persoană publică cu funcții importante trebuie să suporte consecințele unui discurs instigator la ură, or impactul acestuia este unul semnificativ.
- 5.10 Examinând celelalte mesaje, promovate de către PSRM (ii - vi), Consiliul nu stabilește elementele unei instigări la discriminare, or prin aceste articole/declarații se răspândește opinia politică a unei organizații social-politice, bazată pe strategia politică a

partidului. În această privință Consiliul notează că libertatea dezbaterii politice este esența conceptului de societate democratică (Lingens vs. Austria, cererea nr. 9815/82 § 42), în care promovarea ideilor în contextul dezbaterilor politice, constituie o parte importantă a libertății de exprimare, iar pentru a restricționa această libertate sunt necesare motive puternice (Jerusalem vs. Austria, cererea nr. 26958/95, hotărârea din 27 februarie 2001). Consiliul reține că Militarea unei organizații social-politice împotriva unionismului se încadrează în limitele libertății dezbaterii politice, or acest concept presupune o idee și nu poate fi echivalat automat cu originea etnică a promotorilor acesteia.

- 5.11 Consiliul stabilește că aceste mesaje lansate împotriva ideii unioniste, deși displac, nu constituie instigare la ură și discriminare împotriva persoanelor de o anumită origine etnică. *Per a contrario*, afirmațiile domnului Igor Dodon, citate la pct. 5.1 (i), instigă la ură, violență și discriminare, ceea ce constituie motive puternice pentru a restrânge libertatea de exprimare a politicianului care le promovează.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3, 4 lit. g) din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, coroborat cu pct.61 al Legii nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate la pct. 5.9 (i) reprezintă instigare la discriminare pe criteriu de origine etnică.
2. Faptele constatate la pct. 5.10 (ii - vi) nu reprezintă instigare la discriminare pe criteriu de origine etnică.
3. Dl Igor Dodon va aduce scuze publice pentru afirmațiile instigatoare la discriminare pe criteriu de origine etnică.
4. Reclamatul va informa Consiliul în termen de 10 zile de la recepționarea acestei decizii, despre măsurile întreprinse și/sau despre cele planificate în vederea executării prezentei decizii.
5. Prezenta decizie se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
6. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 ale Legii nr.298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității și ale Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – Președinte

Oxana GUMENNAIA – Membră

Andrei BRIGHIDIN – Membru

Lucia GAVRILIȚĂ – Membră